

Követség láncok között

Amikor az ítélethirdetés után rámszegecselik a vasat, számomra is váratlanul sírni kezdek. Mióta letartóztattak, először. A mellettem álló őr, egy tiszta arcú székely fiú, suttogva kérdezi, leplezetlen csodálkozással:

– Minek örül?

– Eszembe jutott – felelem –, amit az apostol ír az efézusiakhoz: „követséget viselek láncok között.” (Ef 6,20)

Nem szól semmit. Fölteszi rám a sötét szemüveget, érzéssel megfogja a karomat és visszavezet a cellámba.

Egy éjszaka a láncokkal, az első. Azután még megszámlálhatatlanul sok.

Másnap bevonatolnak és Szamosújvárra szállítanak.

Ímé, mily jó és mily gyönyörűsége, amikor együtt lakoznak az atyafiak...

Hálával emlékezem azokra, akikkel ugyanolyan vádak alapján kerültünk börtönbe. Nagyváradit elítéltek nyolcan voltunk. A szalontai Patócs Erzsébet, városi tisztviselő, élmunkásnak számított. Bizalmas telefonügyeletre őt hívták be. Megbízhattak benne, mindent elvégzett, a megbízatáson felül is. Egyből azonban nem engedett: hitéhez hűséggel ragaszkodott. A legvadabb sztálini időkben, a kulákgyűlölet delelőjén, a faliújságban úgy írt a békéről, mint amelyet egyedül a megengesztelődés, a szeretet valósíthat meg. Beteglátogatásainak, az evangélium szelíd, halkszavú továbbítójának Szalontán mindmáig maradtak gyümölcsei. A bírósági tárgyaláson nem véde-

A szamosújvári börtönben 1999-ben, az *Élelet* című portréfilm forgatásán, Ferenczi Andrea rendezővel.

kezett. 18 évi kényszermunkára ítélték. Példájából gyakran merítettem erőt. Forrón szeretett Megváltójához hasonlóan úgy vitetett a mézárszékre, mint bárány, és száját nem nyitotta meg. (ApCsel 8,32)

Lelkészek négyen voltunk: Szilágyi Sándor, Dézsi Zoltán, Karczagi Sándor és magam. Nagyon különbözőek, de a különbséget a megkülönböztető és összekötő kegyelmi ajándékok jelentették. Nélkülük nem élhettem volna túl a szenvedéseket. Engem gyakran kerülgetett a halál: súlyos vérszegénység, szédülés, ájulás. Ők megfellebbezték a halált, és rendre visszaimádkoztak az életbe. A maguk bádogtányérjából az enyémbe csempészték, ha netán volt mit: krumplit, szalonnadarabkát, egyebeket, amikről nehezen volt megállapítható a származásuk. Erőszakoskodók voltak, a szeretet nevében meghalni sem hagyták az embert.

Nyolc hónapon át Nagyváradon, ugyanabban a cellában, a négyszemélyesben, nyolcan-tízen is elfértünk. A közös áhítat (Szentírás nélkül), az ima tartotta bennünk az életet.

Emberként voltam itt, és jó, ha ezt tudatosítom, mert aki angyal akar lenni, még ember sem lesz. Nem megalázó, ha gyengeségeink vannak. A mi önazonosságunkhoz ez is hozzátartozik, és szükségünk van a vigasztalásra.

Gyakran volt úgy, hogy megálltam az ablakrács előtt, messzire tekintettem, kémleltem az otthonunk. Elvonultak a drága arcok: feleségem, hét kicsi gyermekem, András, Peti, Hugi, Lidi, István, Feri, Pali... Nem bírom ki, éreztem, nagyon nehezek voltak ezek a pillanatok.

– Temetni kell – mondta Papp Anti, a 20 évet kapott földműves sógorom a maga csendes bölcsességével. Ő mondta nekem, a papnak. És akkor ott lélekben, Isten előtt temetni kezdtem. Ilyenkor az ember tulajdonképpen önmagát temeti. Ábrahám előbb feláldozta magát, mint hogy feláldozta volna Izsákot. Akkor imádságban azt mondtam: „Uram, én már nagyon sokat temettem, de még soha nem volt alkalmam e mostanira, messze meghaladja erőmet, hogy a saját családomat temessem el.” És akkor valaki megásta a sírt, és egészen átéltem a temetési aktust. Bekerültek a sírba mind, a föld betemette őket, és én éreztem, valami új kezdődik ezentúl.

Időnként ki-kinyújtogatták még a fejüket, de én visszaparan-
csoltam őket, most már befejeződött életünknek ez a szaka-
sza egy darabig.

És akkor döböntem rá, hogy az otthoni gyülekezetet is el
kell temetnem, ellenben kaptam más gyülekezetet. Ez nagyon
sokat jelentő belső megvilágosodásom volt, hogy nem lehetek
gyülekezet nélkül. El lehet venni a külső papi státuszt, de nem
lehet elvenni a felülről adatott szolgálati, pásztori, papi stá-
tuszt. Nagy öröm volt, amikor felfedeztem, hogy az én paró-
kiám a börtön.

Ez az életforma rákényszeríti az embert a találékonyságra,
hogy minél változatosabb dolgokat eszeljen ki. Kívántuk az
úrvacsorát is magunkhoz venni, de hát hogyan? Bor nincs, ke-
nyeret talán időnként kaptunk, bár jórészt málékenyeret et-
tünk. És akkor megspóroltuk a kenyérünket, és az lett az úr-
vacsorai kenyér. De még mindig nem oldódott meg a bor
kérdése. Reggelenként a tízdekás búzakenyér mellé – olyan
egészséges fekete volt – kaptunk egy parányi, egy nagyobb
kockacukornyi marmaládét, és kitalálta valaki, hogy ezt víz-
ben feloldja, és hagytuk erjedni. A beteg foglyok adtak egy kis
cukrot, mert nekik az is meg volt engedve, és akkor kiforrt és
lett belőle valami. Így úrvacsoráztunk. Persze ez tilos volt,
mert összeesküvésnek számított az effajta együttlét.